

จ

๓ 5 ลักษณะของนักสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล The Five Minds of Mass Communication Officers in the Digital Age

- **ฉันทนา ปาปิตถา**
- สาขาวิชาเทคโนโลยีมัลติมีเดีย
- คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
-
- **Chantana Papattha**
- Department of Multimedia Technology
- Faculty of Mass Communication Technology
- Rajamangala University of Technology Phra Nakhon
- E-mail: chantana.p@rmutp.ac.th
-
- **อรรถการ สัตยพานิช**
- สาขาวิชาเทคโนโลยีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์
- คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
-
- **Arttakarn Sattayapanich**
- Department of Advertising and Public Relations Technology
- Faculty of Mass Communication Technology
- Rajamangala University of Technology Phra Nakhon
- E-mail: arttakarn.s@rmutp.ac.th
-

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอเกี่ยวกับจิต 5 ลักษณะของนักสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล โดยนำเสนอเกี่ยวกับลักษณะของจิตที่ควรปลูกฝังสำหรับอนาคต จิตที่เกี่ยวข้องกับการรู้คิดเป็นหลักมีสามลักษณะ ได้แก่ จิตเชี่ยวชาญ จิตรู้สังเคราะห์ และจิตสร้างสรรค์ และจิตอีกสองลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมนุษย์ คือ จิตรู้เคารพ และจิตรู้จริยธรรม การวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของนักสื่อสารมวลชนและลักษณะการทำงาน โดยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการสร้างและเผยแพร่เนื้อหาสาระที่มีการผสมผสานกันระหว่างข้อความ กราฟิก เสียง วิดิทัศน์ และเว็บไซต์ ผ่านอินเทอร์เน็ตไปยังกลุ่มเป้าหมาย โดยมีบทบาทหน้าที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ การรายงานและเผยแพร่ข่าว การแสดงความคิดเห็นและแปลความหมาย การถ่ายทอดวัฒนธรรม การบันเทิง และการโฆษณา

คำสำคัญ: จิต 5 ลักษณะ นักสื่อสารมวลชน ยุคดิจิทัล

Abstract

This paper shows the five minds of mass communication officers in the digital age. Three minds relevant to thinking include disciplined mind, synthesizing mind, and creating mind. Two minds related to humanity consist of respectful mind and ethical mind. Moreover, this paper presents the function and role of mass communication by applying computer technology, telecommunication technology, and information and communication technology for news published by text, graphic, voice, video, and website on the internet for the masses. The functions of mass communication include informing, giving opinion, transmitting culture, entertaining, and advertising.

Keywords: Five Minds, Mass Communications Officer, Digital Age

บทนำ

ในช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคดิจิทัล การศึกษาต้องเปลี่ยนในระดับฐานราก พลังอำนาจและความจำเป็นทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็วทำให้เกิดการเชื่อมโยงกันทั่วโลก ทำให้มีข้อมูลสารสนเทศจำนวนมหาศาลเกิดการหลอมรวมกันทั้งทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง การผสมผสานสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน สมเกียรติ เหลืองคักดีชัย (2553: 124-125) กล่าวว่า ปรากฏการณ์ในยุคสังคมข่าวสารที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์การบริโภคสื่อใหม่ของคนในสังคม มี 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) คุณลักษณะสำคัญของสื่อแบบใหม่ (New Media) มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์การบริโภคสื่อของคนในสังคม (2) ปัจจัยด้านการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovations) มีผลต่อการบริโภคสื่อใหม่ของคนในสังคม และ (2) เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) ช่วยสนับสนุนการหลอมรวมสื่อ (Media Convergence) ให้เกิดการพัฒนารูปแบบสื่อแบบใหม่ ดังนั้น การเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิดและกลมกลืน คนในสังคมจำเป็นต้องรู้จักการสื่อสารกับผู้อื่น รู้จักใช้ชีวิต และบรรลุเป้าหมายร่วมกันได้ ซึ่งความเป็นมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวและสร้างประโยชน์ให้แก่องค์กร ผลิตภัณฑ์ และกระบวนการทำงาน ด้วยการใช้ทักษะการสื่อสาร การแก้ปัญหา และการคิดเชิงวิพากษ์ นอกจากนี้ยังต้องเป็นคนที่มีความรู้และทักษะในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้เท่านั้นที่จะประสบความสำเร็จ ดังนั้น คนในอาชีพต่าง ๆ ในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century skills, 2009: 2-9) จำเป็นต้องมีจิต 5

ลักษณะ ได้แก่ จิตเชี่ยวชาญ จิตรู้สังเคราะห์ จิตสร้างสรรค์ จิตรู้เคารพ และจิตรู้จริยธรรม เพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งจิต 5 ลักษณะนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งกับผู้ประกอบอาชีพนักสื่อสารมวลชนที่มีบทบาทและมีอิทธิพลอย่างมากในสังคมปัจจุบัน

จิต 5 ลักษณะในศตวรรษที่ 21

ในช่วงต้นของศตวรรษที่ 21 พลังของโลกาภิวัตน์นำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ทุกชีวิต โดยเฮาเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Gardner, 2009: 38-41) อธิบายลักษณะของจิตที่ควรปลูกฝังสำหรับอนาคตว่า เนื่องจากการพัฒนาจิต 5 ลักษณะเป็นการช่วยฝึกฝนให้บุคคลและสังคมสามารถต่อสู้และจัดการกับความน่ากลัวต่าง ๆ ได้ โดยการฝึกจิต 5 ลักษณะเป็นการแสดงให้เห็นภาพที่ชัดเจนของการอยู่รอดของปัจเจกบุคคลและสังคมในศตวรรษใหม่ ที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงอย่างไม่แน่นอน ความหลากหลายความซับซ้อนที่แยกแยะความเข้าใจ (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2553: 6) ซึ่งจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการรู้คิดเป็นหลักมีสามลักษณะ ได้แก่ จิตเชี่ยวชาญ (Disciplined Mind) จิตรู้สังเคราะห์ (Synthesizing Mind) และจิตสร้างสรรค์ (Creating Mind) และอีกสองลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมนุษย์ คือ จิตรู้เคารพ (Respectful Mind) และจิตรู้จริยธรรม (Ethical Mind) มีรายละเอียดดังนี้

จิตเชี่ยวชาญ (Disciplined Mind) เฮาเวิร์ด การ์ดเนอร์กล่าวถึง “จิตเชี่ยวชาญ” ว่าเป็นการเรียนรู้ทางความคิดที่สำคัญในสาขาวิชาต่าง ๆ ทั้งวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และงานฝีมือระดับมืออาชีพ ซึ่ง “จิตเชี่ยวชาญ” ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Discipline มีสองความหมายที่ต่างกันชัดเจน เมื่อพูดถึงจิตใจที่เชี่ยวชาญในสาขาวิชา อาทิ

ศิลปะ งานช่างฝีมือ งานวิชาชีพ หรืองานวิชาการ จะใช้เวลาประมาณ 10 ปี เพื่อการเรียนรู้สาขาวิชาใด ๆ ก่อนจะได้ชื่อว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญซึ่งเกิดจากการอบรมสั่งสอน และความหมายที่สอง คือ การฝึกฝนอย่างต่อเนื่องและมีวินัยเพื่อพัฒนาความเชี่ยวชาญให้เป็นเลิศเสมอ ในขณะที่ความเชี่ยวชาญมากกว่าหนึ่งสาขาวิชา กำลังเป็นที่ต้องการอย่างมาก ต้องเป็นผู้รู้แบบสหวิทยาการอย่างแท้จริง และต้องใช้เวลาถึง 10 ปีกว่าจะเชี่ยวชาญเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ด้วยวิทยาการของการเรียนการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ จึงอาจเกิดความเชี่ยวชาญได้รวดเร็วขึ้นหรือลดเวลาได้ถึงครึ่งหนึ่งเลยทีเดียว (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และ อธิป จิตตฤกษ์, 2554: 62-64) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 372) ให้ความหมายของคำว่า เชี่ยวชาญ หมายถึง ล้นทัดชัดเจน ชำชอง มีความชำนาญมาก สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2552: 16-17) นำเสนอไว้ในคู่มือสมรรถนะหลักว่าการสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ รวมทั้งองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงาน ได้แก่ ความรู้เชิงเทคนิค วิชาการหรือการจัดการ แรงจูงใจที่จะเรียนรู้เพิ่มขึ้น ใช้ความรู้นั้นในงาน และสอนความรู้นั้น ๆ ให้แก่บุคคลอื่น ๆ ด้วย ดังนั้น การสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ได้แก่ การตระหนักด้านกฎหมาย ความรู้ด้านผลิตภัณฑ์ ภาพลักษณ์ของผู้ช่วยเหลือที่เชี่ยวชาญทักษะการวินิจฉัย และการยึดมั่นต่อการเรียนรู้การอธิบายความเชี่ยวชาญในอาชีพมี 4 มิติ ได้แก่ อธิบายในรูปของระดับวุฒิการศึกษา ระดับของการบริหารจัดการความรู้ เช่น ระดับบุคคล กลุ่มงาน หรือหน่วยงาน เป็นต้น ความพยายามที่จะคงไว้และได้มาซึ่งความรู้ความเชี่ยวชาญในงาน และขอบเขตของการเผยแพร่ให้ความรู้แก่ผู้อื่น เช่น ตอบคำถาม การให้คำปรึกษาและเสนอแนะความรู้แก่หน่วยงาน

หรือตีพิมพ์ผลงานวิชาการ เป็นต้น ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า “จิตเชี่ยวชาญ” คือ ความชำนาญในวิชาชีพที่เกิดจากการสั่งสมความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ จนสามารถแสดงออกมาในลักษณะต่าง ๆ เช่น วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ การให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และการเผยแพร่ผลงาน เป็นต้น

จิตรู้สังเคราะห์ (Synthesizing Mind) เฮาเวิร์ด การ์ดเนอร์ กล่าวถึง “จิตรู้สังเคราะห์” ว่า คือ ความสามารถในการรวบรวมความคิดที่หลากหลายมาเชื่อมโยงกัน เพื่อใช้สื่อสารในการทำงานร่วมกับผู้อื่น นอกจากนี้ “จิตรู้สังเคราะห์” ยังแสดงถึงจิตที่สำรวจแหล่งข้อมูลอันหลากหลาย รู้ว่าอะไรสำคัญควรค่าแก่ความสนใจ และนำข้อมูลทั้งหมดนั้นมาผสมผสานกันได้อย่างมีเหตุผลมีผลสำหรับตนเองและผู้อื่น แต่การอุบัติขึ้นของเทคโนโลยีและสื่อชนิดใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้ข้อมูลเพิ่มขึ้นมหาศาลจนท่วมท้นเราตลอดเวลา การรู้จักเลือกข้อมูลอย่างฉลาดจึงเป็นทักษะที่จำเป็นมาก ใครที่รู้จักสังเคราะห์ข้อมูลให้ตัวเองได้เก่งจะกลายเป็นบุคคลแถวหน้า และผู้ที่สามารถสังเคราะห์ข้อมูลให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่ายจะกลายเป็นครู นักการสื่อสาร และผู้นำที่ทรงคุณค่า โดยองค์ประกอบพื้นฐานของขั้นตอนการสังเคราะห์เริ่มจากการตัดสินใจจะสังเคราะห์ในประเด็นใด และเริ่มต้นจากการสังเคราะห์ที่ดีที่สุดที่เคยทำไว้ ค้นให้พบ ศึกษาและประเมินการสังเคราะห์นั้น ถ้ายังไม่เคยมีมาก่อนจงหันไปพึ่งบุคคลที่รู้เรื่องนั้นดีที่สุด และขอข้อมูลเบื้องต้นที่จำเป็นสำหรับการสังเคราะห์ และต้องพิจารณาว่าข้อมูลใดที่เพียงพอแล้ว และข้อมูลสำคัญส่วนใดที่ต้องหาเพิ่มเติม ในขณะเดียวกันต้องตัดสินใจเลือกรูปแบบการนำเสนอบทสรุปการสังเคราะห์ เช่น เขียนบรรยาย นำเสนอปากเปล่า ตั้งสถานการณ์สมมติ ใช้แผนภูมิและกราฟ แสดง

เป็นสมการ แผน ความคิด หรือแจกแจงข้อดีข้อเสีย จนนำไปสู่การตัดสินใจขั้นสุดท้าย (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอธิป จิตตฤกษ์, 2554: 64-65) ส่วน “การคิดสังเคราะห์” คือ ความสามารถในการรวบรวม ส่วนประกอบย่อยต่าง ๆ ที่ผ่านการใคร่ครวญ ตรึกตรอง อย่างละเอียดรอบคอบมาหลอมรวมผสมผสาน กลมกลืน จนกลายเป็นสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่ภายใต้ โครงสร้างใหม่อย่างเหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2549: 16; สุวิทย์ มูลคำ, 2549: 13; ฆนัท ธาตุทอง, 2554: 47) ซึ่งการสังเคราะห์จะเข้าสู่กระบวนการที่จริงจังมากขึ้น ต้อง ค้นหาข้อมูลใหม่ ๆ สืบค้น ประเมิน ติดตาม หรือ คัดแยกข้อมูลที่ได้มาเพิ่ม และปรับปรุงแก้ไขข้อมูลใหม่ให้เข้ากับการสังเคราะห์เบื้องต้น หมั่นทบทวน และปรับแก้อยู่เสมอ ดังนั้น ผู้สังเคราะห์ต้องเข้าใจ รูปแบบของการสังเคราะห์ เตรียมพร้อมที่จะแก้ไข ถ้าเป็นไปได้ แต่ก็พร้อมจะตัดสินใจขั้นสุดท้ายได้เช่นกันเมื่อถึงกำหนด ผู้สังเคราะห์ต้องเห็นภาพรวม และ ต้องให้ความสำคัญกับรายละเอียดและรู้จักใช้ให้เกิด ประโยชน์ (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอธิป จิตตฤกษ์, 2554: 65-66) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า “จิตรู้สังเคราะห์” คือ การรู้จักเลือกข้อมูลอย่างฉลาดด้วยการค้นหา ข้อมูลใหม่ ๆ สืบค้น ประเมิน ติดตาม หรือคัดแยก ข้อมูลที่ได้มาเพิ่ม และปรับปรุงแก้ไขข้อมูลใหม่ให้เข้า สู่กระบวนการสังเคราะห์

จิตสร้างสรรค์ (Creating Mind) เฮาเวิร์ด การ์ดเนอร์ กล่าวถึง “จิตสร้างสรรค์” ว่า ผู้ที่มี จิตสร้างสรรค์จะต่างจากผู้เชี่ยวชาญทั่วไปตรงที่รู้จัก แฝงทางหนทางใหม่ขึ้นมา นักสร้างก็คือผู้คิดนอก กรอบ เผ้าค้นหาแนวคิดและแนวปฏิบัติใหม่ ๆ อย่าง ต่อเนื่อง เรียนรู้จากความผิดพลาด (วรพจน์ วงศ์กิจ-รุ่งเรือง และอธิป จิตตฤกษ์, 2554: 67) นอกจากนี้

โดยหลักการแล้ว การสร้างคือผลงานของการรับรู้ คือ ต้องอาศัยความรู้ที่จำเป็นและกระบวนการใน การรับรู้ที่เหมาะสม นอกจากนี้ บุคลิกภาพและนิสัย ใจคอก็สำคัญสำหรับผู้ที่ยากเป็นนักสร้าง คนที่ ปรารถนางานที่ล้าเลิศจะต้องมีบุคลิกภาพและวุฒิ ภาวะทางอารมณ์ที่แกร่ง (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอธิป จิตตฤกษ์, 2554: 69) ซึ่ง “การสร้างสรรค์” คือ การสร้างให้มีให้เกิดขึ้น มีลักษณะริเริ่มในทาง ที่ดี เป็นการสร้างสรรค์คุณค่าใหม่ ๆ ด้วยสิ่งใหม่ หรือ ต่อยอดจากสิ่งเดิมที่มีอยู่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: 1136; ไชย ณ พล อัครศุภเศรษฐ์, 2550: 13) ส่วน “ความคิดสร้างสรรค์” คือ กระบวนการคิดของสมอง ที่มีความสามารถในการคิดหลากหลาย แปลกใหม่ มีความยืดหยุ่น สามารถผสมผสานกลุ่มข้อมูล ขาวสารที่มีความแตกต่างหลากหลายให้รวมเป็นหนึ่ง เดียว แล้วแก้ไขและสร้างให้เกิดคุณค่าใหม่ ๆ ที่แตกต่างและใช้ประโยชน์ได้ดีกว่าเดิม ทั้งในระดับ สังคมและแต่ละบุคคล (รังสรรค์ เลิศในลัดต์, 2551: 14; พงษ์ยุทธ กล้ายุทธ, 2554: 99, สุทธิพงษ์ พงษ์วร, 2555: 29) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า “จิตสร้างสรรค์” คือ ผู้คิดนอกกรอบที่เผ้าค้นหาแนวคิดและแนวปฏิบัติ ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง คิดสร้างสิ่งใหม่ที่แตกต่างและ ใช้ประโยชน์ได้ดีกว่าเดิมจากการต่อยอดทางความคิด หรือการคิดสิ่งใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยมีผู้ใดคิดมาก่อน และ ต้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

จิตรู้เคารพ (Respectful Mind) เฮาเวิร์ด การ์ดเนอร์ กล่าวถึง “จิตรู้เคารพ” ว่า การรู้จัก เคารพผู้อื่นเป็นสิ่งที่ต้องสั่งสมมาตั้งแต่เด็ก ผู้มีจิต รู้เคารพสามารถเปิดใจต้อนรับบุคคลและกลุ่มที่หลากหลาย อยากพบพาน ทำความรู้จัก และชื่นชมผู้คน จากแดนไกล บุคคลผู้มีความเป็นสากลนิยมอย่าง แท้จริงจะเชื่อในคุณงามความดีของผู้อื่น มอบความ

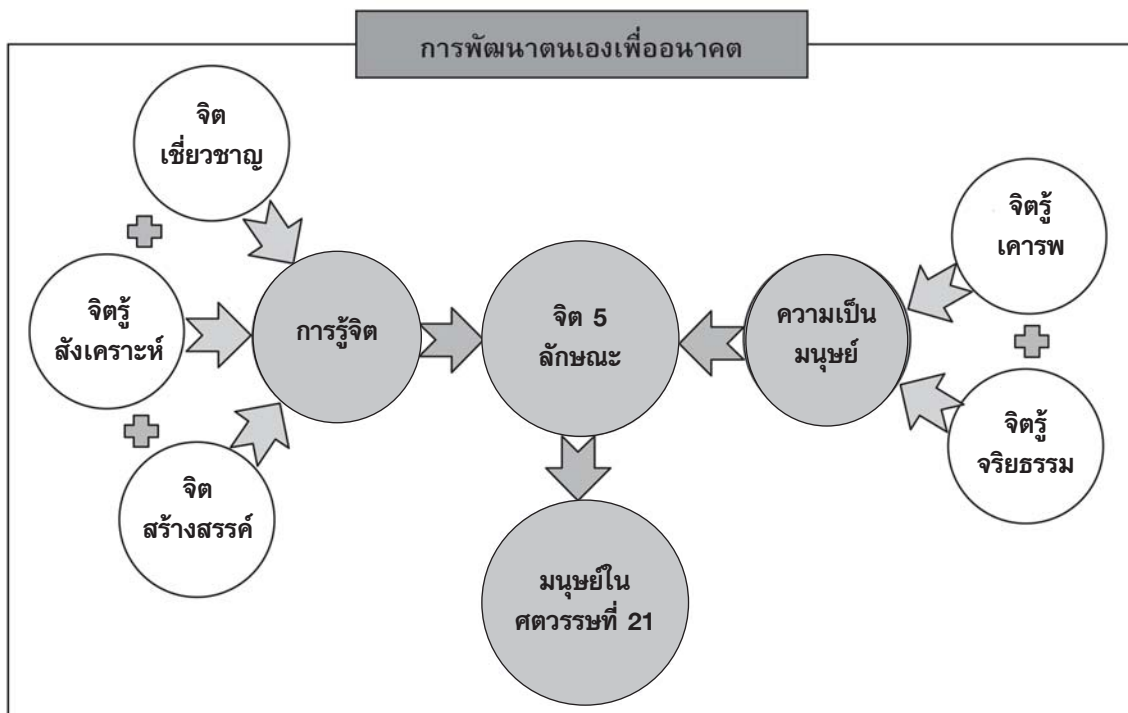
ไว้เนื้อเชื่อใจเบื้องต้น พยายามเชื่อมสัมพันธ์ และ ไม่ด่วนตัดสินใคร แน่แน่นอนว่าทำให้เกิดขึ้นใหม่ จะเกิดขึ้นเองหรือเป็นไปโดยอัตโนมัติ บางคนอาจ หมดความเคารพต่อกัน หรือถึงขั้นหมดความ เชื่อถือหรือเกิดความชิงชังกันก็เป็นไปได้ แต่คนที่มีความ จิตรู้เคารพจะเชื่อไว้ก่อนว่าความหลากหลายเป็นสิ่งที่ดี และโลกจะนำอยู่ขึ้นหากรู้จักเคารพซึ่งกันและกัน ในขณะที่สิ่งที่บ่อนทำลายการให้เกียรติกัน คือ ความ ลำเอียงและการขาดขันติธรรม (วราพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอภิป จิตตฤกษ์, 2554: 68, 72-73) ซึ่ง “เคารพ” คือ การแสดงอาการนับถือ เช่น เคารพผู้ใหญ่ เคารพ ชาติ เคารพสิทธิของผู้อื่น เป็นต้น เป็นการแสดง การยอมรับนับถือความดีของเขาด้วยความจริงใจ ยอมรับวัฒนธรรมอื่น ยอมรับคนอื่น ยอมรับซึ่งกัน และกัน ยอมรับนับถือในความแตกต่างของ กันโดยอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ด้วยการแสดงความ อ่อนน้อม อ่อนโยนอย่างเหมาะสมทั้งต่อหน้าและ ลับหลัง และยังรวมถึงการยอมรับความแตกต่างใน ตัวบุคคลด้วย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: 1136; วราภรณ์ สามโกเศศ, 2553: 6; วราธิษั ตันติวรวงศ์, 2558: 1) ดังนั้นสรุปได้ว่า “จิตรู้เคารพ” คือ ความ ตระหนัก ขอบซึ่ง รู้ถึงคุณความดีที่มีอยู่จริงของบุคคล อื่น ยอมรับนับถือความดีของเขาด้วยใจจริง สามารถ เปิดใจต้อนรับบุคคลและกลุ่มที่หลากหลาย อยาก พบพาน ทำความรู้จัก และชื่นชมผู้คนจากแดนไกล บุคคลผู้มีความเป็นสากลนิยมอย่างแท้จริงจะเชื่อใน คุณงามความดีของผู้อื่น

จิตรู้จริยธรรม (Ethical Mind) เฮาเวิร์ด การ์ดเนอร์ กล่าวถึง “จิตรู้จริยธรรม” ว่า จุดยืน ทางจริยธรรมนั้นไม่ขัดแย้งกับแนวคิดเรื่องความ

เคารพ ทว่า เป็นจุดยืนที่ซับซ้อนสำหรับบุคคลและ กลุ่มต่าง ๆ มากกว่า ผู้ที่มีจิตรู้จริยธรรมสามารถนึกถึง ตนเองในเชิงนามธรรม และถามตัวเองได้ว่า “ฉันจะ เป็นคนงานแบบไหน ฉันอยากเป็นพลเมืองแบบไหน” นอกจากตั้งคำถามนี้แล้ว ผู้มีจิตรู้จริยธรรมยังนึกถึง ตนเองในบริบทที่เป็นสากล มโนทัศน์เช่นนี้เป็นผล จากการรับรู้สิทธิและความรับผิดชอบในแต่ละหน้าที่ ที่สำคัญ คือ ผู้มีจริยธรรมต้องประพฤติให้สอดคล้อง กับสิ่งที่ตนยึดมั่น แม้ว่าพฤติกรรมดังกล่าวจะขัดแย้ง กับผลประโยชน์ส่วนตนก็ตาม (วราพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอภิป จิตตฤกษ์, 2554: 73) ซึ่ง “จริยธรรม” คือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม เป็นข้อควรประพฤติหรือกิริยาที่ควรประพฤติ ที่สอดคล้องกับหลักธรรมชาติหรือสอดคล้องกับความ ถูกต้องดีงามต้องประสงค์ของสังคม เป็นหลักหรือ กรอบที่ทุกคนกำหนดไว้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับ สังคม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม เกิดความสงบร่มเย็นเป็นสุข เกิดความรักสามัคคี เกิด ความอบอุ่นมั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิต (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: 1136; สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2550: 3; อดี คณสมบุรณ์, 2556: 1) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า “จิตรู้จริยธรรม” คือ การรับรู้ สิทธิและความรับผิดชอบในแต่ละหน้าที่ ที่สำคัญ ความมีจริยธรรมต้องประพฤติปฏิบัติในสิ่ง ที่ดีงาม เป็น ข้อควรประพฤติหรือกิริยาที่ควรประพฤติที่ สอดคล้อง กับหลักธรรมชาติหรือสอดคล้องกับความถูกต้อง ดีงามในตัวบุคคล

คุณลักษณะของจิต 5 ลักษณะ สามารถสร้าง เป็นแผนภาพความสัมพันธ์สู่การพัฒนาความเป็น มนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของจิต 5 ลักษณะสู่การพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21

ที่มา: บูรณาการจากแนวคิดของเฮาเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Gardner, 2009)

และภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills, 2009)

จากแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของจิต 5 ลักษณะสู่การพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21 โดยจิต 5 ลักษณะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ จิตที่เกี่ยวข้องกับการรู้จิต เริ่มที่จิตเชี่ยวชาญ ที่เกี่ยวข้องกับความชำนาญในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่จิตสังเคราะห์ที่เกิดจากการสำรวจข้อมูลที่หลากหลายแล้วนำมาผสมผสานกันได้อย่างมีเหตุมีผลสำหรับตนเองและผู้อื่น ทำให้เกิดสิ่งใหม่ ซึ่งนำไปสู่จิตสร้างสรรค์ ที่เป็นการสร้างใหม่หรือการต่อยอดแนวคิดและทางปฏิบัติใหม่ ๆ ซึ่งสรุปความสัมพันธ์ได้ว่า จิตเชี่ยวชาญเป็นเรื่องของความลึก จิตรู้สังเคราะห์เป็นเรื่องของความกว้าง และจิตสร้างสรรค์เป็นเรื่องของการแผ่ขยาย ส่วนอีก 2 ลักษณะ คือ จิตที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมมาตั้งแต่เด็ก

คือ จิตรู้เคารพ และจิตรู้จริยธรรม ที่เป็นความสามารถในเชิงนามธรรม ต้องอาศัยทัศนคติเชิงนามธรรมในการพัฒนา โดยจิตทั้ง 2 ลักษณะจะต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาและสั่งสมให้เกิดขึ้นในตัวมนุษย์

นักสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล

นักสื่อสารมวลชน คือ ผู้ที่ทำงานในองค์กรสื่อสารมวลชน หรือผู้ที่ทำงานร่วมกับองค์การสื่อสารมวลชนในการผลิตสารขององค์การสื่อสารมวลชนเพื่อส่งผ่านสื่อมวลชน ซึ่งจัดประเภทตามคุณลักษณะการผลิตและรูปแบบทางกายภาพเป็น 2 ประเภทหลัก คือ สื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Media) และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) สื่อวารสารศาสตร์จะเน้นบทบาทหน้าที่ต่างกันตามคุณลักษณะ วัตถุประสงค์

และธรรมชาติของสื่อแต่ละชนิด โดยมีภาระหน้าที่สำคัญ คือ การเสนอข่าวสารที่เป็นจริง มีประโยชน์ทันสมัย ไม่มอมเมาผู้รับในเรื่องที่เป็นภัยดังนี้ (มาลี บุญศิริพันธ์, 2556: 30) โดยทั่วไปแล้วสื่อที่อยู่ในกลุ่มสื่อสารมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ นิตยสาร และภาพยนตร์ (ปรมะ สตะเวทิน, 2541: 20) และเมื่อก้าวเข้าสู่ยุคเครือข่าย สื่อที่ก้าวเข้ามามีบทบาทสำคัญ คือ สื่อใหม่หรืออินเทอร์เน็ต คือ การสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถส่งผ่านข้อมูลข่าวสารทางโครงข่ายอินเทอร์เน็ตหรือการสื่อสารออนไลน์ เป็นสื่อที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการนำเสนอหรือส่งผ่านสารไปยังผู้รับสาร โดยต้องมีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือสื่อสาร คุณสมบัติพิเศษของสื่อใหม่ คือ เป็นสื่อที่สามารถแพร่กระจายไปยังผู้รับสารที่ไม่จำกัดสถานที่และผู้รับสาร สามารถร่วมสื่อสารในกระบวนการสื่อสารเดียวกันได้พร้อม ๆ กัน กล่าวคือ สื่อใหม่มีข้อได้เปรียบในการผสมผสานทั้งรูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคลและรูปแบบการสื่อสารมวลชน สื่อใหม่มีลักษณะการส่งข้อมูลข่าวสารแบบหลายมิติ (Many-to-many Medium) ดังนั้น สื่อใหม่ จึงเป็นช่องทางที่อาศัยศักยภาพของเทคโนโลยีการสื่อสารไร้สายทุกรูปแบบในการส่งผ่านเนื้อหา ข่าวสาร ข้อมูลสารสนเทศ ฯลฯ ไปยังผู้รับสาร ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็สามารถสื่อสารกับผู้ส่งสาร และมีปฏิสัมพันธ์กันได้ทุกสถานที่ทุกเวลาตราบดีที่มีความพร้อมทางเศรษฐกิจในการเป็นเจ้าของเครื่องคอมพิวเตอร์ (มาลี บุญศิริพันธ์, 2556: 42-43)

ในยุคของการใช้เครื่องจักรและคอมพิวเตอร์เพื่อการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล รูปแบบดิจิทัลที่ใช้กันทั่วไป คือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ต ปิยพงศ์ ภูมิจิตร (2556: 12-13) กล่าวว่า

ในยุคของการสื่อสารที่มีเนื้อหาเกิดขึ้นมากมายอย่างรวดเร็ว โลกที่กำลังเข้าสู่ยุคดิจิทัลจึงต้องเผชิญกับปัญหาการสื่อสารที่ท่วมท้นไปด้วยข้อมูลเป็นอย่างมาก และจากการมาบรรจบกันระหว่างเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์กับเทคโนโลยีโทรคมนาคมทำให้เกิดนักรับสารมวลชนรูปแบบใหม่ เป็นสื่อที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุที่การผลิตสื่อดังกล่าวมีความง่าย สะดวก และสามารถเป็นเจ้าของได้ง่าย ดังนั้น ในอนาคตอาจมีการพัฒนาและจำแนกประเภทได้อีกจำนวนมาก สื่อเดิมที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเป็นสื่อดิจิทัล (สันหัต ทองรินทร์, 2548: 279-284) ดังนี้

1) หนังสือพิมพ์ออนไลน์และนิตยสารออนไลน์ เป็นสื่อมวลชนประเภทแรกที่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ตในรูปแบบเว็ลด์ไวด์เว็บ และรู้จักกันดีในนามหนังสือพิมพ์ออนไลน์ การจัดทำเว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์เป็นไปเนื่องจากเหตุผลต่าง ๆ โดยหนังสือพิมพ์บนอินเทอร์เน็ตจะเป็นการนำเสนอข่าวข้อมูลต่าง ๆ การพาดหัวข่าว การใช้ชื่อและสัญลักษณ์เป็นแบบและจากแหล่งเดียวกันกับหนังสือพิมพ์ที่ตีพิมพ์บนกระดาษ โดยเปลี่ยนช่องในการนำเสนอมาอยู่บนเว็บไซต์เพื่อให้เข้าถึงผู้อ่านทั้งในและต่างประเทศ อีกทั้งยังมีการปรับปรุงข่าวสารได้ทันเวลา สามารถสืบค้นข้อมูลย้อนหลังได้มากขึ้น เช่น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (www.thairath.co.th) หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (www.dailynews.co.th) ส่วนสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่มีการเปลี่ยนรูปแบบหรือช่องทางการนำเสนอเช่นเดียวกัน ได้แก่ นิตยสาร วารสารต่าง ๆ แต่ส่วนใหญ่จะนำเสนอเนื้อหาในเชิงรูป เรื่องเด่น หรือบอกสารบัญมากกว่า การที่จะนำเสนอรายละเอียด อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และคณะ (2550: 500) เสนอไว้ว่า นิตยสารออนไลน์จะนำเสนอเนื้อหาที่แตกต่างกันไปตามแนวทางของนิตยสารแต่ละเล่ม ซึ่งนิตยสารออนไลน์บางเว็บไซต์

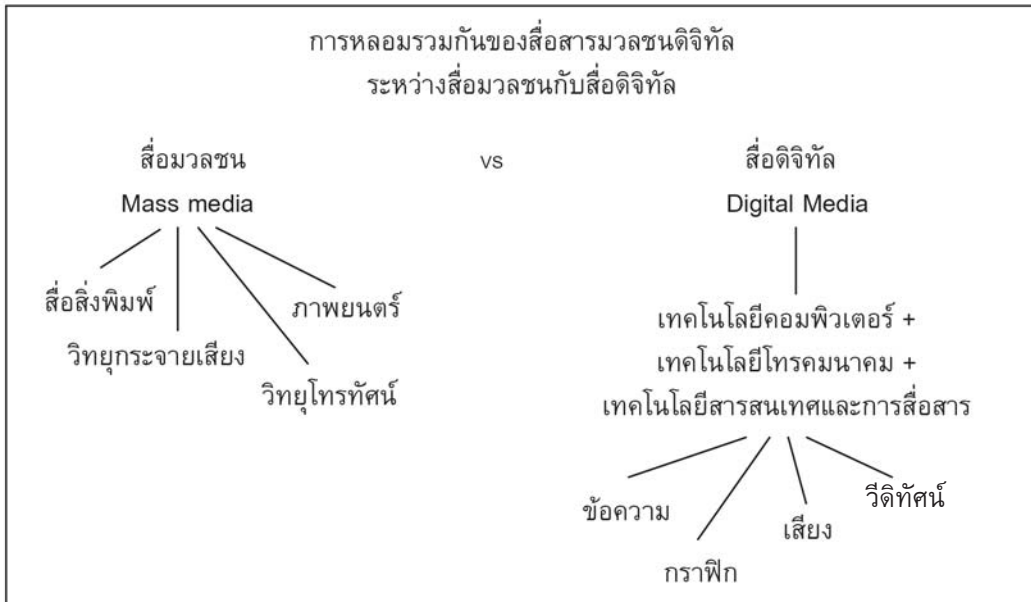
จะนำเสนอเพียงภาพปก รายละเอียดเกี่ยวกับ นิตยสารและเรื่องในฉบับที่คัดมาเฉพาะอีกเพียง เล็กน้อย การนำเสนอในลักษณะนี้เป็นไปเพื่อการ ประชาสัมพันธ์นิตยสารฉบับเล่มมากกว่าจะเป็น ช่องทางเพิ่มเติมในการขยายฐานผู้อ่านผ่านสื่อใหม่

2) วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์บน อินเทอร์เน็ต จะนำเสนอถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาและสถานที่ ทำให้ สามารถรับฟังและรับชมรายการสดพร้อมกันทั่วโลก รวมถึงการรับฟังหรือรับชมย้อนหลังได้ การนำเสนอ จะมีการแปลงข้อมูลที่ถูกเก็บในรูปแบบดิจิทัลให้กลับเป็น ภาพและเสียงที่สามารถถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่อง (Streaming) ให้สามารถฟังหรือชมรายการผ่านจอ คอมพิวเตอร์เช่นเดียวกับรายการปกติของสถานีวิทยุ และสถานีโทรทัศน์ โดยใช้โปรแกรมที่เกี่ยวข้อง เช่น Windows Media Player, Real Player, Quick Time นักสื่อสารมวลชนวิทยุกระจายเสียงและ โทรทัศน์ดังกล่าวมักจัดทำเว็บไซต์ เช่นเดียวกับ หนังสือพิมพ์ (สันทัต ทองรินทร์, 2548: 279-284) โดยวิทยุออนไลน์ (เว็บเรดิโอ) มักจะไม่แยกตัวเป็น เว็บเดี่ยว ๆ ที่มีแต่การให้บริการรับฟังเสียงเพียง อย่างเดียว แต่มักจะรวมอยู่กับเว็บที่มีเนื้อหาข่าวสาร (Newspaper Online) การให้บริการภาพข่าว (TV Online) และยังมีเนื้อหาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ข่าว (Magazine Online) เช่น BBC Online CNN Online เป็นต้น เว็บเรดิโอในประเทศไทยมี 2 รูปแบบ ใหญ่ ๆ คือ แบบ Real Time Radio กับแบบ Radio on Demand (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และคณะ, 2550: 502-503) ส่วนโทรทัศน์ออนไลน์หรือเว็บทีวี มีความแตกต่างที่เห็นได้ชัดจากเว็บไซต์ของสถานี

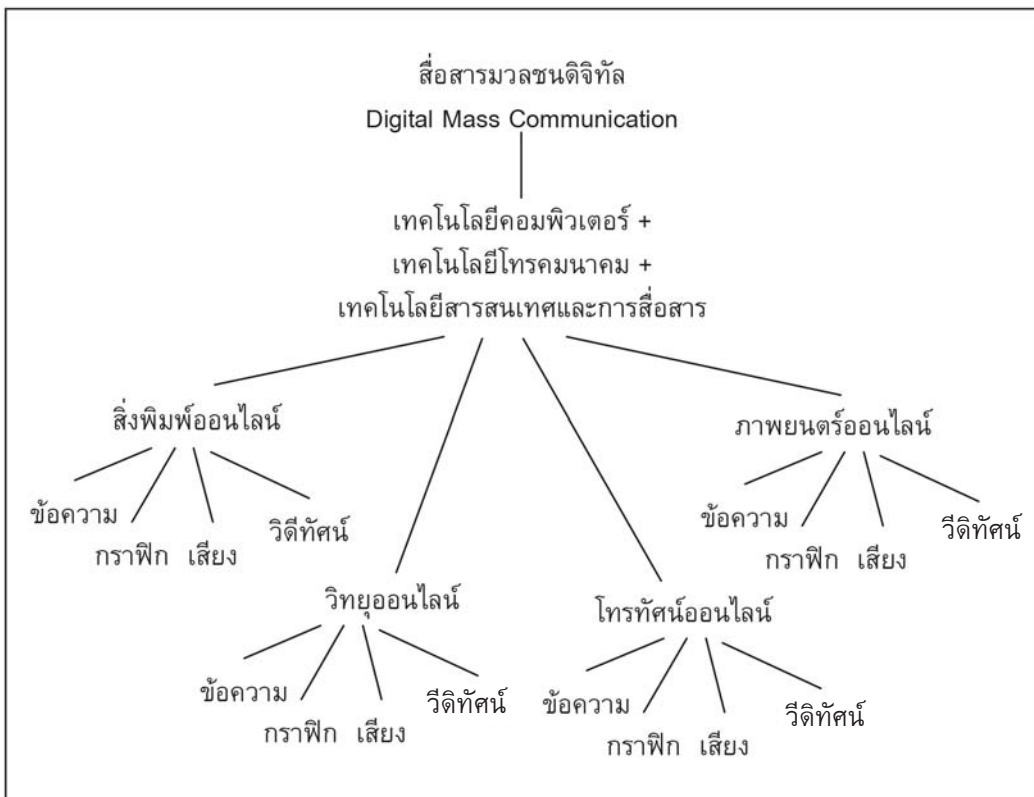
โทรทัศน์อื่น ๆ ในส่วนของการนำเสนอข่าวแบบ เกาะติดสถานการณ์ (Breaking News) และข่าว ตามเวลาจริง (Real Time News) โดยภาพรวม เว็บไซต์ของ ททบ. 5 ค่อนข้างจะมุ่งเน้นการนำเสนอ ข่าวมากกว่าเนื้อหาประเภทอื่น ส่วนเว็บไซต์ของสถานี อื่น ๆ เช่น เว็บไซต์ของไทยทีวีช่อง 3 สถานีโทรทัศน์ กองทัพบกช่อง 7 ค่อนข้างจะเน้นไปในทางการ โฆษณาประชาสัมพันธ์ละครและเนื้อหาในแนวทาง บันเทิงมากกว่า

3) สื่อภาพยนตร์ที่มีการเปลี่ยนแปลงจากระบบ ฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลจะมีความแตกต่างจาก นักสื่อสารมวลชนประเภทอื่น ๆ คือ ภาพยนตร์ที่ถ่าย ทำด้วยกล้องดิจิทัลเป็นการเก็บข้อมูลด้วยการด ำเนินดิสก์หรือซีดี ที่บันทึกได้จากการใช้กล้องดิจิทัล ในการบันทึกภาพและเก็บภาพ จะให้คุณภาพภาพที่มี ความละเอียดสูงและมีความคมชัดมากกว่ากล้องฟิล์ม (Rouse, 2005)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า นักสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล หมายถึง ผู้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด ข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังมวลชนหรือผู้รับสารที่ ประกอบด้วยคนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และสื่อดิจิทัล โดยใช้เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ มีเทคโนโลยีโทรคมนาคมที่เป็นโทรศัพท์ ไร้สายหรือมือถือ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการ สื่อสารในการสร้างและเผยแพร่เนื้อหา สาร ที่มี การผสมผสานกันระหว่างข้อความ กราฟิก เสียง วิดิทัศน์ และเว็บไซต์ผ่านอินเทอร์เน็ตไปยังกลุ่ม เป้าหมาย ซึ่งสามารถแสดงรูปแบบการหลอมรวมกัน ของสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงการหลอมรวมกันของสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล

ภาพที่ 3 แสดงสื่อสารมวลชนดิจิทัล

จิต 5 ลักษณะของนักสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล

ลักษณะที่สำคัญของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ควรมีการปลูกฝังจิต 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) จิตเชี่ยวชาญ คือ ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพ ที่ทำอยู่ จึงจะส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูงสุด 2) จิตรู้สังเคราะห์ คือ ผู้ที่สามารถค้นหาข้อมูลใหม่ ๆ ล้างจ ประเมิน ติดตาม หรือคัดแยกข้อมูลที่ได้มาเพิ่ม และปรับปรุงแก้ไขข้อมูลใหม่ให้เข้ากับการสังเคราะห์ เบื้องต้น หมั่นทบทวนและปรับแก้อยู่เสมอ 3) จิตสร้างสรรค์ คือ ผู้ที่ค้นหาแนวคิดและแนวปฏิบัติใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง เรียนรู้จากความผิดพลาดด้วยการ สร้างผลงานที่อาศัยความรู้ที่จำเป็น และกระบวนการ ในการรับรู้ที่เหมาะสมในการสร้างชิ้น มีลักษณะ ริเริ่มในทางที่ดี 4) จิตรู้เคารพ คือ ผู้มีจิตรู้เคารพ สามารถเปิดใจต้อนรับบุคคลและกลุ่มที่หลากหลาย อยากพบพาน ทำความรู้จัก และชื่นชอบผู้คนจาก แดนไกล บุคคลผู้มีความเป็นสากลนิยมอย่างแท้จริง และสิ่งที่ต้องสั่งสมมาตั้งแต่เด็ก และ 5) จิตรู้ จริยธรรม คือ ผู้ที่มีจิตรู้จริยธรรมสามารถนึกถึงตนเอง ในเชิงนามธรรม มีการรับรู้สิทธิและความรับผิดชอบ ในแต่ละหน้าที่ ที่สำคัญ ผู้มีจริยธรรมจะต้องประพฤติ ให้สอดคล้องกับสิ่งที่ตนยึดมั่น

นักสื่อสารมวลชนมีบทบาทหน้าที่สำคัญโดยสรุป จากการวิเคราะห์ตามแนวคิดของ ฮาโรลด์ ลาสเวลล์ (Lasswell อ้างถึงใน กิติมา สุรสนธิ, 2548: 113-114) มาลี บุญศิริพันธ์ (2556: 12-14) และ สมควร กวียะ (2539: 36-37) สามารถสรุปเป็น 5 บทบาท ได้แก่ 1) การรายงานและเผยแพร่ข่าว คือ การเฝ้าติดตาม เหตุการณ์ความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในสังคม รวบรวม ข่าวสาร เลือกประมวลผล และเผยแพร่ข่าวสารแก่ สาธารณชน 2) การแสดงความคิดเห็นและแปล ความหมาย คือ การศึกษาสำรวจ วิเคราะห์เหตุการณ์

แสดงความคิดเห็น ให้ข่าวสาร โดยการติดตามศึกษา เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมอย่าง ถูกต้องถี่ถ้วน แล้วนำมาชี้แจงสู่สาธารณชน 3) การ ถ่ายทอดวัฒนธรรม คือ ถ่ายทอดหรือสืบทอดความรู้ ค่านิยม ทศนคติ และบรรทัดฐานของสังคม เป็นการ แสดงออกทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ที่สะท้อน วัฒนธรรมและค่านิยมหลักระดับชาติ 4) การ บันเทิง คือ การให้ความผ่อนคลายด้วยสาระบันเทิงแก่ สาธารณชน เป็นการช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด ในชีวิตประจำวันด้วยเรื่องเรีงรมย์ นวนิยาย หรือ เรื่องราวจินตนาการต่าง ๆ ให้แก่ผู้รับสาร ด้วยการ เล่นที่สนุกสนาน เพลิดเพลิน และ 5) การโฆษณา คือ เป็นสื่อกลางโฆษณาสินค้าให้ผู้บริโภคมีทางเลือก เห็นความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสินค้า เปิดโอกาสให้ ผู้บริโภคมีทางเลือกและตัดสินใจซื้อสินค้าในราคาที่ เป็นธรรม และการจัดหาวิธีการใช้สื่อใหม่ ๆ เพื่อให้ เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคให้มากยิ่งขึ้น

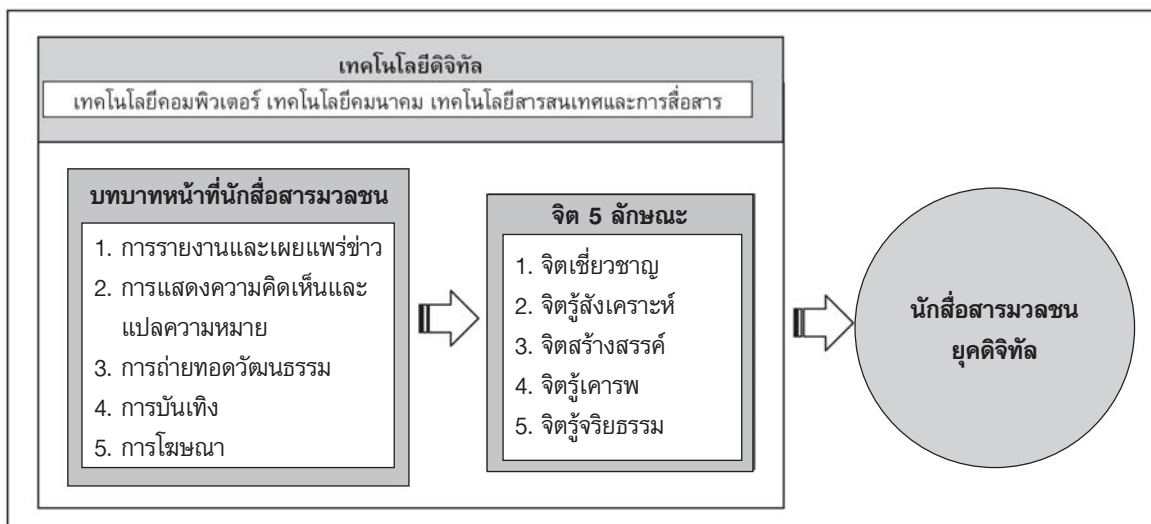
สิ่งสำคัญยิ่งอีกประเด็น คือ การก้าวเข้าสู่ยุค ดิจิทัล ซึ่งลักษณะการทำงานของนักสื่อสารมวลชน ก็มีความแตกต่างออกไปจากอดีต นักสื่อสารมวลชน จะต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย โดยนักสื่อสาร มวลชนในยุคดิจิทัลต้องเป็นผู้ที่มีทักษะการใช้ เทคโนโลยีโทรคมนาคมที่เป็นโทรศัพท์ไร้สายหรือ มือถือ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารในการ สร้างและเผยแพร่เนื้อหา สาร ที่มีการผสมผสานกัน ระหว่างข้อความ กราฟิก เสียง วิดิทัศน์ และเว็บไซต์ ผ่านอินเทอร์เน็ตไปยังกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีลักษณะ การทำงานด้วยอุปกรณ์ระบบดิจิทัล แต่ยังคงบทบาท หน้าที่ของความเป็นนักสื่อสารมวลชนไว้อย่าง ครบถ้วน ได้แก่ การรายงานและเผยแพร่ข่าว การแสดงความคิดเห็นและแปลความหมาย การ ถ่ายทอดวัฒนธรรม การบันเทิง และการโฆษณา นอกจากบทบาทหน้าที่ของนักสื่อสารมวลชนแล้ว

การใช้สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน จะต้องมีการเชื่อมโยงกับจิต 5 ลักษณะ เพื่อให้เกิดการประสานสัมพันธ์กันระหว่างบทบาทหน้าที่

เทคโนโลยีและความเป็นนักคิดและความเป็นมนุษย์ไปพร้อม ๆ กัน สามารถนำเสนอเป็นตารางและแผนภาพ ดังนี้

ตาราง แสดงความสัมพันธ์ของจิต 5 ลักษณะกับบทบาทหน้าที่ของนักสื่อสารมวลชน

บทบาทหน้าที่ของนักสื่อสารมวลชน	จิต 5 ลักษณะ	ความสัมพันธ์ของจิต 5 ลักษณะกับบทบาทหน้าที่ของนักสื่อสารมวลชน
1. การรายงานและเผยแพร่ข่าว 2. การแสดงความคิดเห็นและแปลความหมาย 3. การถ่ายทอดวัฒนธรรม 4. การบันเทิง 5. การโฆษณา	จิตเชี่ยวชาญ	ผู้ประกอบการอาชีพนักสื่อสารมวลชนมีบทบาทหน้าที่ต้องนำเสนอข่าวสารที่เป็นจริงโดยผู้ที่ทำหน้าที่นี้จะต้องได้รับการเรียนรู้ด้านวิชาชีพมาจนมีความเชี่ยวชาญในระดับหนึ่ง เพื่อพร้อมที่จะก้าวเข้าสู่การประกอบอาชีพได้อย่างเต็มภาคภูมิ ซึ่งไม่ว่านักสื่อสารมวลชนจะปฏิบัติหน้าที่ใดก็ตาม ย่อมต้องใช้ทักษะความชำนาญ ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพมาเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพนักสื่อสารมวลชนทุก ๆ บทบาทนั่นเอง
	จิตรู้สังเคราะห์	ผู้ประกอบการอาชีพนักสื่อสารมวลชนจะต้องรู้จักวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ได้มาจากแหล่งข่าวสารว่าเหมาะสมที่จะนำเสนอในรูปแบบใด รู้จักสังเคราะห์ข้อมูลก่อนดำเนินการเผยแพร่ข่าวสารออกไป เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบอื่น ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นการรายงานข่าว การแสดงความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ การถ่ายทอดวัฒนธรรม การบันเทิง รวมถึงการโฆษณา ล้วนต้องใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อการสร้างสรรค์งานต่าง ๆ ให้เกิดผลกระทบที่จะเป็นผลเสียน้อยที่สุด
	จิตสร้างสรรค์	ผู้ประกอบการอาชีพนักสื่อสารมวลชนจะต้องมีความสร้างสรรค์ในทางดีหรือทางบวกในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ซึ่งการนำเสนอข่าวสารของนักสื่อสารมวลชนทุก ๆ ข่าวล้วนมีผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง ดังนั้น การนำเสนอข่าวสารในทางสร้างสรรค์จะเป็นการสร้างสรรค์สังคมไปด้วย เช่น การนำเสนอข่าวด้วยความสร้างสรรค์ การแสดงความคิดเห็นทางบวก การถ่ายทอดวัฒนธรรมสร้างสรรค์ การบันเทิงที่สร้างสรรค์สำหรับผู้ชม การโฆษณาที่สร้างสรรค์โดยยึดหลักความเป็นจริง ไม่โฆษณาเกินจริง
	จิตรู้เคารพ	ผู้ประกอบการอาชีพนักสื่อสารมวลชนจะต้องรู้จักที่จะเคารพสิทธิ์ เคารพความเป็นส่วนตัวของบุคคลที่อยู่ในข่าว รวมถึงการรู้จักเคารพบุคคลในสังคม โดยไม่นำเสนอข่าวสารที่อาจจะส่งผลกระทบร้ายแรงแก่ชีวิตของผู้อื่น ไม่ทำลายวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ ไม่เอาปมด้อยของผู้อื่นมาสร้างสรรคงานของตนเอง ซึ่งจิตรู้เคารพนี้ นักสื่อสารมวลชนจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นจิตที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมนุษย์
	จิตรู้จริยธรรม	ผู้ประกอบการอาชีพนักสื่อสารมวลชนจะต้องเป็นบุคคลที่ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมจริยธรรม รวมถึงจรรยาบรรณในวิชาชีพ โดยจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด ซึ่งจิตรู้จริยธรรมเป็นแนวทางสำหรับข้อประพฤติปฏิบัติตนในการประกอบอาชีพ และยังเป็นจิตที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมนุษย์อีกด้วย

ภาพที่ 4 แสดงการพสานกันของจิต 5 ลักษณะของนักสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล

ผู้ปฏิบัติหน้าที่นักสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล จะต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความสามารถในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยจะต้องมีทักษะตามจิต 5 ลักษณะ ได้แก่ จิตเชี่ยวชาญ จิตรู้สังเคราะห์ จิตสร้างสรรค์ จิตรู้เคารพ และจิตรู้จริยธรรม เพื่อการปฏิบัติหน้าที่หลัก 5 บทบาท ได้แก่ การรายงานและเผยแพร่ข่าว การแสดงความคิดเห็นและแปลความหมาย การถ่ายทอดวัฒนธรรม การบันเทิง และการโฆษณา นอกจากนี้ ผู้ที่ประกอบอาชีพนักสื่อสารมวลชนต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่องานที่ตนทำ และสังคม ทั้งนี้ เนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว นักสื่อสารมวลชนสามารถนำเสนอข่าวสารได้แค่ปลายนิ้วสัมผัส ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบตามมาในภายหลัง ดังนั้น นักสื่อสารมวลชนจะต้องมีความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ นักสื่อสารมวลชน รู้จักเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงาน ใช้วัสดุอุปกรณ์ด้วยความสร้างสรรค์ นอกจากนี้ด้วยความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี สิ่งที่สำคัญยิ่ง

ต่อการเลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมสำหรับนักสื่อสารมวลชน คือ นักสื่อสารมวลชนจะต้องรู้จักที่จะเคารพสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น รวมถึงคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นสิ่งที่นักสื่อสารมวลชนต้องยึดถือปฏิบัติด้วยความเคร่งครัด เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีที่มีความสะดวกสบายจนเกินไป อาจจะทำให้เกิดการส่งข้อมูลที่ยังไม่ได้รับการคิดวิเคราะห์อย่างดี อาจก่อให้เกิดผลกระทบและสร้างความเสียหายให้แก่บุคคลอื่นในระยะเวลานานรวดเร็ว

บทสรุป

จิต 5 ลักษณะกับบทบาทหน้าที่ของนักสื่อสารมวลชนในยุคดิจิทัล มีลักษณะการทำงานโดยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการสร้างและเผยแพร่เนื้อหาสาระที่มีการผสมผสานกันระหว่างข้อความ กราฟิก เสียง วิดิทัศน์ และเว็บไซต์ผ่านอินเทอร์เน็ตไปยังกลุ่มเป้าหมาย โดยมีบทบาทหน้าที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ การรายงานและเผยแพร่

ข่าว การแสดงความคิดเห็นและแปลความหมาย การถ่ายทอดวัฒนธรรม การบันเทิง การโฆษณา ซึ่งทุก ๆ บทบาท สิ่งนี้นักสื่อสารมวลชนมีความเชื่อมโยงกับจิต 5 ลักษณะ ได้แก่ จิตเชี่ยวชาญ จิตรู้สังเคราะห์ จิตสร้างสรรค์ จิตรู้เคารพ และจิตรู้จริยธรรม เพื่อการประกอบอาชีพของนักสื่อสารมวลชนให้มีความเป็นกลาง นำเสนอเรื่องจริง ไม่เลือกข้าง ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่มีความสำคัญยิ่งกับผู้ประกอบอาชีพนักสื่อสารมวลชน ที่มีบทบาทและมีอิทธิพลอย่างมากในสังคมปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- Akarasupaset, Chai Na Pol. 2007. **Creative Innovation: Innovation Creation for Competitive Competency in Future World**. Bangkok: Pluspress. (in Thai).
- ไชย ณ พล อัครศุภเศรษฐ์. 2550. **Creative Innovation: การสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อศักยภาพการแข่งขันโลกอนาคต**. กรุงเทพมหานคร: Pluspress.
- Bhumichitra, Piyapong. 2013. "Communication in Digital Age: Communication, or Not?." **Creative Thailand Journal**. 4, 10: 12-13. (in Thai).
- ปิยพงศ์ ภูมิจิตร. 2556. "การสื่อสารในยุคดิจิทัล Communication, or Not?." **นิตยสาร Creative Thailand**. 4, 10: 12-13.
- Boonyasiripun, Malee. 2013. **Introduction to Journalism: Philosophy and Concepts**. 2nd ed. Bangkok: Thammasat Press. (in Thai).
- มาลี บุญศิริพันธ์. 2556. **วารสารศาสตร์เบื้องต้น ปรัชญาและแนวคิด**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Chareonwongsak, Kriengsak. 2006. **Analysis Thinking**. Bangkok: Success Media. (in Thai).
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2549. **การคิดเชิงวิเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชส มีเดีย.
- Gardner, Howard. 2009. **Five Minds for the Future**. Boston, MA: Harvard Business Review Press.
- Kaweya, Somkaun. 1996. **Mass Communication, Role, Function, Liberty, and Responsibility**. Bangkok: Dokya. (in Thai).
- สมควร กวียะ. 2539. **การสื่อสารมวลชน บทบาทหน้าที่ เสรีภาพ และความรับผิดชอบ**. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.
- Klayut, Pongyut. 2011. "Creative Thinking Creation." **Journal of Rangsit University: Teaching and Learning**. 6, 2: 98-107. (in Thai).
- พงษ์ยุทธ กล้ายุทธ. 2554. "ความคิดสร้างสรรค์สร้างได้." **วารสารพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต**. 5, 2: 98-107.
- Kongsomboon, Aradee. 2013. **Ethical and Working** [Online]. Available: http://www.1dd.go.th/web_psd/knowledge/knowledge/2556/sari1.pdf (in Thai).
- อรดี คงสมบูรณ์. 2556. **จริยธรรมกับการทำงาน** [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก http://www.1dd.go.th/web_psd/knowledge/knowledge/2556/sari1.pdf

- Lertnaisat, Rangsarn. 2008. **Creatively Problem Solving Techniques**. 2nd ed. Bangkok: Technology Promotion Association (Thailand-Japan). (in Thai).
- รังสรรค์ เลิศในสัตย์. 2551. **เทคนิคการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- Luengsukchai, Somkiet. 2010. "Internet Television and New Media Consumption in the Information Age." **University of the Thai Chamber of Commerce Journal**. 30, 2: 124-140. (in Thai).
- สมเกียรติ เหลืองศักดิ์ชัย. 2553. "โทรทัศน์อินเทอร์เน็ตกับการบริโภคสื่อใหม่ในยุคสังคมข่าวสาร." **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย**. 30, 2: 124-140.
- Munkham, Suwit. 2006. Synthesis Teaching Strategy. Bangkok: Parbpim. (in Thai).
- สุวิทย์ มูลคำ. 2549. **กลยุทธ์การสอนคิดสังเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- Partnership for 21st Century skills. 2009. "Framework for 21st Century Learning." **P21 Framework Definitions Publication**, 12, 9: 2-9.
- Pongworn, Suthipong. 2012. "Creative Problem Solving Techniques and Design Activity." **IPST Magazine**. 40, 175: 29-31. (in Thai).
- สุทธิพงษ์ พงษ์วร. 2555. "ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหาและกิจกรรมการออกแบบ." **นิตยสาร สสวท**. 40, 175: 28-31.
- Rouse, Margaret. 2005. **Digital Divide** [Online]. Available: <http://searchciomidmarket.techtarget.com/definition/digital-divide>.
- Samkoset, Warakorn. 2010. August 5. "Five Minds for the Future." **Matichon**: 6. (in Thai).
- วรากรณ์ สามโกเศศ. 5 สิงหาคม 2553. "5 ลักษณะจิตสำหรับอนาคต." **มติชน**: 6.
- Satawatin, Parama. 1998. **Mass Communication, Process and Theory**. 2nd ed. Bangkok: Faculty of Communication Arts, Chulalongkorn University. (in Thai).
- ประมวดี สดะเวทิน. 2541. **การสื่อสารมวลชน กระบวนการและทฤษฎี**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Siriyuvasak, Ubonrat, et al. 2007. **Principle of Mass Communication, Mass Media, Cultural, and Social**. 2nd ed. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai).
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และคณะ. 2550. **สื่อสารมวลชนเบื้องต้น สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Surasonthi, Kitima. 2005. **Introduction to Communication**. Bangkok: Chamchuri. (in Thai).
- กิตติมา สุรสุนธิ. 2548. **ความรู้ทางการสื่อสาร (Introduction to Communication)**. กรุงเทพมหานคร: จามจุรี โปรดักท์.
- Tantivorawong, Waratah. 2015. **Five Minds of SMEs Desired Characteristics in 21st Century** [Online]. Available: http://www.thailandonlinefocus.com/focus/article_detail/746/ (in Thai).

- วราวัช ตันติวงค์. 2558. **จิตหาลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการเอสเอ็มอีในศตวรรษที่ 21** [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก http://www.thailandonlinefocus.com/focus/article_detail/746/
- Thailand. Office of the Civil Service Commission. 2009. **Core Competencies Handbook: Definition and Behavioral Indicators Examples**. Bangkok: P.A.Living. (in Thai).
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2552. **คู่มือสมรรถนะหลัก: คำอธิบาย และตัวอย่างพฤติกรรมบ่งชี้**. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.ลิฟวิ่ง.
- Thailand. The Royal Institute of Thailand. 2003. **The Royal Institute Dictionary B.E. 2542 (1999)**. Bangkok: Nanmee Books. (in Thai).
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊ค.
- Thailand. The Secretariat of the House of Representatives. 2007. **Guideline to the Morality and Ethical Standard of Government Officer and Government Employee of the Secretariat of the House of Representatives**. Bangkok: The Secretariat of the House of Representatives. (in Thai).
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2550. **แนวทางปฏิบัติงานตามมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการและลูกจ้างส่วนราชการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- Thatthong, Kanut. 2011. **Teaching Thinking: Learning Management for Development of Thinking**. Bangkok: Phetkasem Printing Group. (in Thai).
- ฉันทนา ปาปิตตา. 2554. **สอนคิด: การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: เพชรเกษมการพิมพ์.
- Thongrin, Santat. 2005. **Document of Federal Communication Administrator**. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University Press. (in Thai).
- สันติ ทอกรินทร์. 2548. **เอกสารการสอนชุดการบริหารกิจการสื่อสาร**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Wongkijrungrerng, Worapot and Jittarerk, Atip. 2011. **New skills in the future. Education for the 21st Century: 21st Century Skills Rethinking How Students Learn**. Bangkok: Openworlds. (in Thai).
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอธิป จิตตฤกษ์. 2554. **ทักษะแห่งอนาคตใหม่ การศึกษาในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: Openworlds.

Chantana Papattha is currently a full time lecturer and the assistant to the dean at the Faculty of Mass Communication Technology, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon. She obtained a Bachelor's Degree in Computer Education and Multimedia Journalism, a Master's Degree in Computer Technology, and a Doctor of Philosophy in Information and Communication Technology for Education. She is Associate Editor of the International Journal of Learning in Higher Education, Volume 19, Issue 4 and the International Journal of Assessment and Evaluation, Volume 20, Issue 1.

Arttakarn Sattayapanich is currently a full time lecturer and the dean at the Faculty of Mass Communication Technology, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, Thailand. He obtained a Bachelor's Degree in Library Arts, a Bachelor's Degree in Advertising, and received a Master's Degree in Mass Communication. He is editor of BrandAge Essential Magazine.